

УДК: 37.017:[304.3:613]:[613.8:159.923](045)

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-383-393](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-383-393)

Люленко Світлана Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини м. Умань, 20300, тел. 0977594857 <https://orcid.org/0000-0002-5898-4511>

Гончарук Віталій Володимирович кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хімії, екології та методики їх навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, 20300, <https://orcid.org/0000-0002-3977-3612>

Подзерей Роман Вікторович кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри хімії, екології та методики їх навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, 20300, <https://orcid.org/0000-0001-7667-6515>

Декарчук Марина Вадимівна доцент, доцент кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 20301, м. Умань, вул. Садова 2, тел.: (067)952-91-94, <https://orcid.org/0000-0002-0457-3792>

СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ГОЛОВНОЇ ПЕРЕДУМОВИ ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Проблема формування здорового способу життя підростаючого покоління постає перед нами як медична, психологічна, педагогічна, соціальна, тому що здоров'я має специфіку проявлятися на фізичному, психологічному, соціальному рівнях.

Проблема здоров'я молоді стає все більш актуальною у зв'язку з труднощами соціально-економічного характеру, які переживає в даний час Україна. Соціальна захищеність молоді невелика, між тим як специфіка віку та навчального праці вимагає наявності адекватних соціальних гарантій.

Сучасним суспільством затребувані не тільки підвищення якості освіти та вдосконалення його структури, але й зміцнення здоров'я молоді і забезпечення психологічного комфорту учасників педагогічного процесу. Тому метою сучасної освіти є розвиток не тільки мислячої, діяльнісної, творчої, але головне - здорової особистості. У зв'язку з цим в основу процесу

навчання і виховання покладено принцип здоров'язберігаючого підходу, метою якого є створення єдиного простору для формування особистості, гармонійно розвиненої фізично і психічно. Одним із способів вирішення проблеми погіршення стану здоров'я підростаючого покоління є суворе реалізація здоров'язберігаючого середовища в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Нагальною стає реформування освіти зі спрямованістю на здоров'язбереження нації. Зрозуміло, що нова якість освіти, яка має забезпечувати розвиток сучасного суспільства, може бути досягнута лише при створенні певних умов організації такого навчально-виховного процесу, який не зашкодить здоров'ю молоді і буде спрямований на збереження, зміцнення і формування здоров'я учасників навчально-виховного процесу. А це вимагає від педагогів застосування своєрідних підходів в освіті і вихованні на основі здоров'язбереження і здоров'язберігаючих технологій.

Мета всіх здоров'язберігаючих освітніх технологій – сформувати в учнів необхідні знання, вміння та навички здорового способу життя, навчити їх використовувати отримані знання в повсякденному житті.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, здоров'язберігаюче освітнє середовище, здоров'язберігаючі технології.

Liulenko Svitlana Oleksandrivna PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor, Department of Biology and Methods of its Training, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, <https://orcid.org/0000-0002-5898-4511>

Honcharuk Vitalii Volodymyrovych PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor, Department of Chemistry, Ecology and Methods of its Training, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, <https://orcid.org/0000-0002-3977-3612>

Podzerei Roman Viktorovych PhD (Candidate of Agricultural Sciences), associate professor, Department of Chemistry, Ecology and Methods of its Training, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, <https://orcid.org/0000-0001-7667-6515>

Dekarchuk Maryna Vadimivna Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physics and Integrative Science Teaching Technologies, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna, Sadova St., 2, Uman, 20301, <https://orcid.org/0000-0002-0457-3792>

CREATION OF A HEALTH-CONSERVING EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS THE MAIN PREREQUISITE FOR STRENGTHENING PERSONAL HEALTH

Abstract. The problem of forming a healthy lifestyle growing up generation appears before us as medical, psychological, pedagogical, social, because health has specificity appear on the physical, psychological, social levels.

Health problem young people becomes more and more relevant in connection with difficulties socio - economic nature, which Ukraine is currently experiencing. Social security young, small, between than the specifics age and education labor requires availability adequate social guarantees.

Modern society are not only in demand increase quality education and improvement him structure, but also strengthening health youth and provision participants' psychological comfort pedagogical process. Therefore, the goal of modern education is not only development thinking, active, creative, but most importantly - healthy personality. In this regard, the basis of the process education and training the principle of health protection is laid down approach, the purpose of which is to create a single space for formation personality, harmoniously developed physically and mentally. One of ways solution problems deterioration of health of the younger generation is strict realization health care environment in the process higher education educational institutions.

Urgent becomes reformation education with focus on health care nation. It is clear that the quality is new education , which has provide development modern society can be achieved only at creation certain conditions for the organization of such an educational program a process that will not harm health youth and will be aimed at preservation, strengthening and formation health participants educational and educational process. And this requires from teachers application peculiar approaches in education and upbringing on the basis health care and health care workers technologies .

Everyone's goal health care educational technologies - to form in students necessary knowledge, skills and skills of a healthy lifestyle, teach their use received knowledge in everyday life.

Keywords: healthy lifestyle, health-preserving educational environment, health-preserving technologies.

Постановка проблеми. За останнє десятиріччя чітко спостерігаються такі фактори, які впливають на стан здоров'я учнів, а саме: зростання навчального навантаження, вільний час діти все більше проводять за переглядом фільмів, за комп'ютерними іграми. Усе це призводить до гіподинамії, порушення постави, порушення зору.

Здоров'я кожної окремої людини – це є в цілому здоров'я української нації. На сьогоднішній день, проблема формування і забезпечення здоров'я

всіх верств населення, і особливо дітей, є однією з найбільш важливих і актуальних. Особливості сучасних умов життя, екологічні та соціальні проблеми, зростання обсягів інформації, стрімкий розвиток технічного прогресу, перевага шкідливих звичок над здоровим способом життя, недостатня кількість рухової активності тощо – все це негативно впливає на стан здоров'я дітей.

Сучасна медицина займається не здоров'ям, а хворобами, не профілактикою, а лікуванням. Завдання ж закладів освіти – зберегти, зміцнити здоров'я учнів, сформувати в них відповідальне ставлення до власного здоров'я. Останнім часом з'явилося немало цікавих методик та авторських розробок з оздоровлення дітей Україна належить до держав, які у своїй політиці декларують здоров'я як найвищу цінність людини.

Важливість вивчення впровадження здоров'язберігаючого середовища в освітній простір обумовлена тим, що однією з основних проблем сучасної молоді є середній рівень успішності у зв'язку з високим відсотком захворюваності. Як відомо, здоров'я підростаючого покоління формується під впливом біологічних і соціальних факторів. Від нормального фізичного розвитку, функціонування органів і систем залежить здатність організму зберігати стійкість до екзогенних факторів, адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. У зв'язку з цим виникає ряд завдань щодо вирішення питань раціонального поєднання праці і відпочинку підростаючого покоління, необхідності вдосконалення методики викладання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема виховання культури здоров'я у навчальному процесі набуває особливої значущості з огляду на численність сучасних досліджень. Питання здоров'язбереження молоді все частіше стає предметом наукового пошуку відомих учених, зокрема І. Бега, Т. Глазько, Г. Ващенко, О. Дубогай, В. Калініна, Р. Карпюк, С. Лапаєнко, Н. Нікіфорова, Л. Сущенко, Н. Паніної, Л. Попова, Н. Романової, О. Яременка та ін. Однак проблема створення здоров'язберігаючого освітнього середовища поки що не достатньо досліджена.

Мета статті – теоретично розкрити необхідність створення здоров'язберігаючого освітнього середовища як головної передумови зміцнення здоров'я особистості.

Виклад основного матеріалу. Освітній процес відкриває широкі перспективи в напрямі формування світогляду молодої людини. У цьому руслі проблема виховання культури здоров'язбереження, як світоглядної орієнтації майбутніх фахівців у освітньому процесі навчального закладу, щороку набуває особливої значущості, що пояснюють постійним погіршенням стану здоров'я молоді, зумовленим несприятливими соціально-економічними умовами в багатьох країнах світу й, зокрема, в Україні.

Як свідчить світова практика, нині суспільство занепокоєне складною екологічною ситуацією, низьким рівнем культури, інтенсифікацією навчального процесу, спрямованого переважно на інтелектуальний розвиток особистості, що породжує негативний вплив організації навчального процесу на здоров'я студентів. Людина уособлює єдність фізичного й духовного, природного й соціального, успадкованого й набутого в процесі життя. Одним із важливих показників життєдіяльності людини є стан її здоров'я, що розглядається як динамічна рівновага організму з навколишнім світом.

Головною метою сучасної освіти є досягнення заданого освітнього результату в навчанні, харчуванні та розвитку: наукою доведено, що здоров'я і навчання взаємопов'язані і взаємозумовлені. Чим міцніше здоров'я дитини, тим продуктивніше навчання, а отже, чим вище активність і протистояння можливому негативному впливу ззовні, тим успішніше протікає адаптація до умов середовища.

Мета здоров'язберігаючого середовища – забезпечити молодь високим рівнем реального здоров'я, озброївши їх необхідним багажем знань, умінь і навичок, необхідних для ведення здорового способу життя, і виховати у них культуру здоров'я.

Під здоров'язберігаючим середовищем розуміється комплексна програма, яка базується на відповідній соціальній інфраструктурі певного типу і включає в себе освітні, виховні, медичні, адміністративно-управлінські та інші форми роботи щодо забезпечення здоров'я молодого покоління в процесі навчання.

Навчання – найбільш значимий фактор за тривалістю і за силою впливу на здоров'я підлітків. Інтенсифікація навчального процесу, використання нових технологій навчання призвело до значного зростання кількості молодих людей, не здатних повністю адаптуватися до навантажень. Тому кожен навчальний заклад, крім вирішення педагогічних завдань, повинен співвідносити навчальне навантаження і методи викладання, сприяти охороні та зміцненню здоров'я [2].

Якщо турбота про здоров'я підлітків є одним із пріоритетів роботи всього педагогічного колективу і здійснюється на професійному рівні, то тільки тоді можна говорити про реалізацію здоров'язберігаючого підходу і про здійснення послідовності в освіті, і результатом їх впровадження буде захист здоров'я молодого покоління від впливу негативних факторів.

Кінцевим результатом своєї діяльності здоров'язберігаюче середовище бачить компетентність дій в інтересах свого здоров'я і здоров'я суспільства. Вчити і навчати, не втрачаючи здоров'я можливо. Для цього необхідно здійснити перехід від традиційних форм навчання до здоров'язберігаючих.

Метою реалізації здоров'язберігаючого середовища є розкриття інноваційної суті навчально-виховного процесу як відкритої системи та

формування у особистості рефлексивного, творчого, морального ставлення до особистого життя і здоров'я у співвідношенні з життям інших людей.

Найбільш оптимальними умовами реалізації здоров'язберігаючого середовища є наступні:

- 1) цільові (формування ціннісного ставлення до здоров'я);
- 2) змістовні (валеологізація змісту освіти та виховного процесу ВНЗ);
- 3) технологічні (педагогічний моніторинг).

У процесі формування здоров'язберігаючого середовища підростаюче покоління повинні знати не тільки, що таке здоров'я, здоровий спосіб життя, спосіб його ведення, а й формувати такі здібності, як:

- володіння комплексом статичних і динамічних вправ;
- вміння раціонально організувати свій режим відпочинку і праці;
- володіння прийомами психоемоційного врівноваження;
- володіння знаннями гігієнічно обґрунтованого харчування;
- володіння знаннями про способи загартовування організму;
- вміння надавати необхідну самопомогу в екстремальній ситуації;
- здійснення збору та проведення аналізу інформації про стан свого

здоров'я, вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей розвитку [3].

Головним результатом формування здоров'язберігаючого середовища у закладах освіти, як результат діяльності всього механізму, повинні стати зростання творчих і освітніх досягнень та підвищення рівня здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Зростаюча інтенсифікація навчального процесу, використання нових форм і технологій навчання, призводять до зростання числа осіб не здатних без особливої напруги та сторонньої допомоги адаптуватися до учбових навантажень, відповідних вимог та правил внутрішнього розпорядку [2].

Здоров'язбережувальні технології - це система заходів, що включає взаємозв'язок і взаємодію всіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її навчання і розвитку. Поняття «здоров'язбережувальних педагогічних технологій» дискусійні та у різних авторів зустрічаються різні трактування.

М. Смирнов, як родоначальник поняття «здоров'язбережувальних освітніх технологій» стверджував, що їх можна розглядати як технологічну основу здоров'язбережувальної педагогіки, як сукупність форм і методів організації навчання дітей без шкоди для їх здоров'я, як якісну характеристику будь-якої педагогічної технології за критерієм її впливу на здоров'я дитини і педагога. Він вважає, що як прикметник поняття «здоров'язбережувальна» відноситься до якісної характеристики будь-якої педагогічної технології, яка б показала, наскільки при реалізації даної технології вирішується завдання збереження здоров'я основних суб'єктів освітнього процесу - дітей і їх

батьків, педагогів.

Здоров'язберезувальні технології можна розглядати як сертифікат безпеки для здоров'я і як сукупність тих принципів, прийомів, методів педагогічної роботи, які доповнюють традиційні педагогічні технології завданнями здоров'язбереження.

Нам імпонує класифікація здоров'язберезувальних освітніх технологій за роботою Ю. Гавриленко:

1. Організаційно-педагогічні технології (визначають структуру навчального процесу, яка сприяє попередженню станів перевтомлення, гіподинамії та інших станів).

2. Психолого-педагогічні технології (пов'язані з безпосередньою роботою вчителя на уроці).

3. Навчально-виховні технології (до них входять програми з формування культури здоров'я, навичок, з профілактики шкідливих звичок, захворювань, позакласні заходи, робота з батьками) [1].

Здоров'язберезувальні технології - це цілісна система виховних, оздоровчих, корекційних і профілактичних заходів, які здійснюються в процесі взаємодії дитини і педагога, дитини та батьків, дитини і доктора. Розроблено базову класифікацію здоров'язберезувальних технологій:

– *медико-гігієнічні технології* (дотримання санітарно-гігієнічних норм, надання повноцінної медичної допомоги суб'єктам навчально-виховного процесу тощо);

– *фізкультурно-оздоровчі технології* (загартовування, розвиток в учнів сили, швидкості, гнучкості, витривалості);

– *екологічні здоров'язберезувальні технології* (підвищення рівня духовно-етичного здоров'я учнів, формування у них екологічної свідомості та прагнення до збереження навколишнього середовища);

– *технології забезпечення безпеки життєдіяльності* (дотримання правил пожежної безпеки, охорони праці, цивільної оборони тощо);

– *лікарсько-оздоровчі технології* (реалізація принципів лікувальної педагогіки та лікувальної фізкультури);

– *соціально-адаптуючі й особистісно розвивальні технології* (упровадження у навчально-виховний процес програм соціальної та сімейної педагогіки, соціально-психологічних тренінгів для вчителів, учнів і їх батьків);

– *здоров'язберезувальні освітні технології* (застосування психолого-педагогічних методів і прийомів, спрямованих на здоров'язбереження дітей і підвищення ефективності навчально-виховного процесу).

Здоров'язберезувальні технології не є чимось невідомим, таємним, чудодійним. Грамотно складений розклад уроків, використання вчителями на уроках та на перервах прийомів рухової активності, нейтралізації стресів,

організації гарячого харчування, зв'язок навчального матеріалу з життям, озброєння учнів валеологічними та екологічними знаннями – це повсякденна діяльність школи. Ефективність позитивного впливу на здоров'я школярів різних оздоровчих заходів визначається не хаотичністю методів, а системною роботою за всіма напрямками.

Практика показує, що процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання інформаційного й мотиваційного компонентів із практичної діяльності учнів, що сприятиме оволодінню дітьми необхідними здоров'язбережувальними вміннями і навичками.

Діяльність учителя на кожному уроці повинна бути орієнтована на формування в дітей стійкої позиції, що передбачає визначення цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь та навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я (фізична, соціальна, психічна, духовна). Формування в учнів компетентного ставлення до власного здоров'я неможливе без реалізації всіх складових здоров'я [5].

Для роботи у школі, ми визначили напрямки, через які можлива реалізація кожної складової здоров'я. Реалізація фізичної складової здійснюється через:

- ранкову гімнастику, фізкультхвилинки, рухливі ігри, фізкультпаузи (оздоровчу рухливу діяльність);
- контроль та самоконтроль за правильною поставою під час письма, читання, ходіння тощо;
- використання вправ щодо профілактики сколіозу, запобігання гіподинамії;
- виконання дихальних вправ;
- навчання використанню народних засобів оздоровлення та профілактики захворювань;
- знання свого особистого рівня здоров'я;
- навчання щодо дотримання режиму навчання, харчування, праці, відпочинку;

Реалізація соціальної складової здійснюється через:

- засоби, які викликають інтерес до навчального матеріалу;
- створення умов для самовираження учнів;
- заохочування ініціативи учнів;
- розвиток інтуїції, творчої уяви учнів;
- зосередження уваги на якості мовлення;
- закінчення уроку повинно бути своєчасним;
- використання на уроці засобів диференційованого, проблемного, діалогового та рефлексивного навчання, колективної розумової діяльності;

- використання дидактичного матеріалу;
- ініціація різноманітних видів діяльності;
- навчання дотриманню правил спілкування в класі, в громадських місцях, їдальні, громадському транспорті;
- навчання гуманному ставленню до людей з фізичними вадами.

Реалізація психічної складової здійснюється через:

- створення сприятливого психологічного клімату на уроці;
- дотримання позитивного мислення;
- навчання вмінню керувати своїми емоціями, почуттями;
- здійснення самооцінки, самоконтролю;
- здатність аналізувати наслідки дій шкідливих звичок тощо;
- навчання вмінню відмовлятися від пропозицій, які шкідливі для здоров'я;
- навчання вмінню приймати самостійно рішення в різних ситуаціях;
- навчання підтримувати дружні стосунки з усіма учнями класу;
- музикотерапію;
- кольоротерапію.

Реалізація духовної складової здійснюється через:

- навчання доброзичливому ставленню до товаришів у класі, до учнів школи, до дорослих;
- навчання відповідальності за власні дії та вчинки;
- вироблення навичок самообслуговування;
- навчання висловлювати свої погляди щодо здорового способу життя;
- навчання здатності бачити й сприймати прекрасне в житті, природі, мистецтві, літературі;
- навчання вмінню розрізняти добро і зло, духовне і бездуховне, долати прояви зла в собі;
- навчання усвідомленню життєвих цінностей [4].

Впровадження здоров'язбережувальних технологій потребує від учителя не допускати перевантаження учнів. При цьому необхідно визначати оптимальний обсяг навчальної інформації й способи її надання, враховувати інтелектуальні та фізіологічні особливості учнів, їх індивідуальні мовні особливості, а також намагатися планувати такі види роботи, які сприяють зниженню втоми.

Здоров'язбережувальні технології передбачають: по-перше, зміну та чергування видів діяльності, а саме, інтелектуальної, емоційної, рухової; групової й парної форм роботи, які сприяють підвищенню рухової активності, вчать вмінню поважати думки інших, висловлювати власні думки, правилам

спілкування; та, по-друге, проведення ігор та ігрових ситуацій, нестандартних та інтегрованих уроків[6].

Ставлення учнів до свого здоров'я, за думкою більшості спеціалістів, є основою здоров'язбереження, оскільки через мотивацію цього ставлення можна здійснити ціннісно-орієнтовану діяльність учнів щодо збереження та зміцнення власного здоров'я. У зв'язку з цим пропаганда здорового способу життя через валеологічне та екологічне виховання засобами уроків є складовою у розв'язанні проблеми здоров'язбереження.

Творче поєднання здоров'язміцнюючих і здоров'язберігаючих технологій дозволить збільшити щільність рухової активності, покращити фізичне, психічне, моральне здоров'я дітей; розвивати функціональну зрілість всіх тих систем, на які падає в школі основна тяжкість всіх шкільних навантажень; навчити дітей мистецтву збереження і зміцнення здоров'я; підвищити працездатність, уважність, активність; надавати стимулюючий вплив на психомоторну і розумову діяльність.

Розглянувши особливості різноманітних технологій навчання здоров'ю, ми вважаємо, що вони насправді є ефективними. Вони допомагають вчителю у створенні певних умов організації такого навчально-виховного процесу, який не зашкодить здоров'ю дітей та молоді, а навпаки, буде спрямований на формування, зміцнення і збереження здоров'я та навичок здорового способу життя учнів[6,7].

Висновки. Отже, створення здоров'язберігаючого освітнього середовища як головної передумови зміцнення здоров'я особистості передбачає систему заходів, спрямованих на поліпшення здоров'я різних груп населення. До таких заходів належить використання здоров'язбережувальних технологій.

Використання здоров'язбережувальних технологій має ґрунтуватися на індивідуальному підході, а саме: враховуватися статево-вікові особливості людини, специфіка порушення психофізичного стану, а результативність використання оцінюватися за позитивною динамікою зміни показників здоров'я, поліпшення фізичної і розумової працездатності, розширення адаптаційних можливостей її організму.

Мета сучасної закладів освіти в тому числі і школи – збереження і підтримання здоров'я учнів та усвідомлення ними необхідності ведення здорового способу життя. Здійснення означеної мети можливе за умови запровадження технологій здоров'язберігаючої педагогіки, під якими розуміють всі напрями діяльності загальноосвітнього закладу з формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів. Завдання, досягнення яких ставить перед собою педагог можуть бути вирішеними тільки за умови комплексного використання різних методів та форм здоров'язбережувальної діяльності в освітньому процесі.

Література:

1. Антонова О. Є., Поліщук Н. М. Підготовка вчителя до розвитку здоров'язбережувальної компетентності учнів : монографія. Житомир : 2016. 248 с.
2. Ващенко О. М., Свиридова А. С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі : Здоров'я та фізична культура. Київ: 2006. №8. 230 с.
3. Власюк Г. Формування у школярів прагнення до ведення здорового способу життя. Рідна школа. 2002. № 4. С. 5 -12.
4. Дубогай О. Навчання в русі. Здоров'язберігаючі педагогічні технології в початковій школі. Київ : Шкільний світ, 2005. 112 с.
5. Оржеховська В. М. Теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя дітей і молоді. Київ : 2002. 376 с.
6. Гончарук Віталій Володимирович, Люленко Світлана Олександрівна, Парахненко Владислав Геннадійович. Екологічна підготовка майбутніх фахівців державної служби надзвичайних ситуацій. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. – Випуск 205. С. 78 – 83. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/download/27/36>
7. Honcharuk, V., Sherman, M., Tumasov, S., Shevchuk, O., Yeremenko, L., Zaporozhchenko, V. Features of the Use of Computer Telecommunications In Education: Development Prospects. *International Journal of Computer Science and Network Security*. VOL. 22 No. 1, January 2022, pp. 213–217. (Web of Science). <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO202213042372211.pdf>

References:

1. Antonova, O. Ye., Polishchuk, N. M. (2016) *Pidhotovka vchytelia do rozvytku zdoroviazberezhivalnoi kompetentnosti uchniv [Teacher preparation for the development of students' health-saving competence]*. Zhytomyr: [in Ukrainian].
2. Vashchenko, O. M., Svyrydova, A. S. (2006) *Hotovnist vchytelia do vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii u navchalno-vykhovnomu protsesi [The readiness of the teacher to use health-preserving technologies in the educational process]: Zdorovia ta fizychna kultura - Health and physical culture*, 8 [in Ukrainian].
3. Vlasiuk H. (2002) *Formuvannia u shkoliariv prahnennia do vedennia zdorovoho sposobu zhyttia [Formation of schoolchildren's desire to lead a healthy lifestyle]* *Ridna shkola - Native school*, 4, 5 -12. [in Ukrainian].
4. Dubohai, O. (2005) *Navchannia v rusi [Learning in motion]* *Zdoroviazberihaiuchi pedahohichni tekhnolohii v pochatkovii shkoli*. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
5. Orzhekhovska, V. M. (2002) *Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia ditei i molodi [Theoretical and methodological foundations of the formation of a healthy lifestyle for children and youth]*. Kyiv [in Ukrainian].
6. Honcharuk, V.V., Lyulenko, S.O., Parakhnenko, V.G. (2022). *Ecological training of future specialists of the state emergency service [Ecological training of future specialists of the state emergency service]. Proceedings. Series: Pedagogical sciences - Proceedings. Series: Pedagogical sciences*, 205, 78 – 83. <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/issue/download/27/36> [in Ukrainian].
7. Honcharuk, V., Sherman, M., Tumasov, S., Shevchuk, O., Yeremenko, L., Zaporozhchenko, V. (2022). Features of the Use of Computer Telecommunications In Education: Development Prospects. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22, 1, 213–217. (Web of Science). <https://www.koreascience.or.kr/article/JAKO202213042372211.pdf> [in English].